

בתגובה ל"מוסר ההימנעות: טרגדיה של דור" מאת יואב שורק

נעם ציונית

בוני עולם 2.0

עלייה בדיווחים על תחושת בדידות אצל צעירים כתוצאה מהגירה של חיי החברה שלהם מהעולם האמיתי לעולם הרשתות החברתיות. עד כאן, שורק צודק באומרו שהטכנולוגיה "חוסכת מאיתנו את התיווך של הממד הציבורי הקהילתי". אך כל זה נכון אולי ביחס לדורות הקודמים. עלינו, מי שכמעט נולדו אל המציאות הזו, נכפה לפתח כלים להתמודדות עם העולם החדש הזה; ומתברר שאנו עושים זאת בהצלחה יתרה – הדור הצעיר שולט בעולם הדיגיטלי טוב יותר מכל דור לפניו ומנצל אותו לטובתו.

ומכאן ל"מוסר ההימנעות" עצמו. המוסר הזה הוא תיקון של מה שהוריש לנו הדור הקודם. הנה, למשל, הארווי ויינסטין בן ה-67, המפיק והבמאי ההוליוודי המוערך שהביא לעולם סרטים שהם אבני חן הוליוודיות; חשיבותם, אני מנחשת, לא תתגמד אף פעם. אך בשל האישומים שלו במעשי אונס, תקיפה והטרדה מינית ידבק ביצירותיו לעד צל שיגרום לאי-נוחות בעת הצפייה בהן. אני סבורה כי זהו נזק קטן לעומת התועלת שהייתה ברגע שבו האישימה את הבמאי אישה אחת במעשים אסורים. היא נתנה פתחון פה ליותר ממאה נשים אחרות לספר את סיפורן ויחד לשרטט את התמונה הגדולה והמזועזעת. יותר מכך, היום נשים וגברים כאחד אוזרים אומץ

מגפת הקורונה יצרה מצב חדש שבו המרחב הציבורי הפיזי הפך בבת אחת כמעט ריק מאדם. ביום שבו הכריז ארגון הבריאות העולמי על המגפה כפנדמיה – מגפה כלל עולמית – החל להתרחש שינוי תפיסתי לגבי האופן שבו אנו מתנהלים כחברה. המרחב הדיגיטלי הפך שוקק יותר מבדרך כלל. פגישות, כנסים וקורסים עברו באופן אורגני למרחב הדיגיטלי, וברשתות החברתיות צצו, כמו פטריות אחר הגשם, קהילות המיועדות לחיבור בין המבודדים הביתיים. כל זה נעשה כדי לשמור על שגרת חיים תקינה ככל האפשר.

הנה, בעוד שיואב שורק טען שהתחזקות האינדיבידואליזם, "מוסר ההימנעות" וההתפתחות הטכנולוגית הפכו את בני ובנות דור המילניום לבודדים, מפוחדים ודיכאוניים – המציאות מלמדת אחרת. הכמיהה האנושית להשתייך לחברה אינה נעלמת. להפך: היא מתחזקת וגוברת על אי-החברתיות האנושית ומתממשת בעזרת הטכנולוגיה המתפתחת, גם בימים שבהם הבחירה הקלה יותר היא הגפת התריסים וכיבוי כל אמצעי התקשורת אל העולם החיצון עד יעבור זעם.

אכן, לצד היתרונות שברשת האינטרנט, פסיכולוגים חברתיים וקוגניטיביים, כמו גם חוקרי אינטרנט, אכן מצביעים על

שורק מציין שכתוצאה מהשפעת תנועת #MeToo גם היה חיזוק של "צורת חשיבה הנתנת דגש בצד הפוגעני העלול להיות כרוך במערכות יחסים, תוך התעלמות מן הצדדים האחרים". הוא כותב שהתוצאה הישירה היא שבני אדם, ובעיקר גברים, נמנעים מלהשתתף במשחק החיזור בשל פחד מהאשמה במעשים לא מוסריים. יש היגיון בדבר, כי אכן אם לא עושים – לא טועים; אך ההתפתחות החברתית לעבר עולם שבו הטרדה מינית נחשבת כמעשה אסור שהכרחי ומותר לדבר עליו אם קרה, חיונית לקיום החברה. בעבר הלא רחוק נחשבו סחר בבני אדם ועבודות לתקינים; אם התמזל מזלך ונולדת למשפחה הנכונה, יכולת לשנע בדחיסות בבטן ספינותיך דרך הים הסוער בני אדם שקנית למען ישרתו אותך בעולם החדש, בעודך לוגם מספל תה וצופה בילדיך משחקים בחצר האחוזה. קל להסביר מדוע היום לא יסכים איש לכך שדברים דומים יקרו; יותר מכך, כולם יפעלו כדי לתקן את העוולה.

ערך החיים הופך חשוב משהיה אי פעם, ובני הדור הצעיר פועלים כדי שיתקיים. החוקים משתנים, ועל בני האדם כולם להתאים את עצמם לכללי המשחק החדשים. מערכות יחסים הן דבר שלא ייעלם מהעולם כל כך מהר. כפי שציינתי בפתח דבריי, בני האדם זקוקים לחברה, וכדי שתהיה חברה כל האמצעים כשרים, כל עוד אין הם פוגעים באף אחד.

בני הדור הצעיר מבקשים ללמוד מהדורות שקדמו להם בעת שהם צועדים אל עבר העתיד, ומתקנים תוך כדי תנועה את עוולות העבר. בעצם ההגשמה העצמית של כל אחד ואחת הם מחזקים את החברה ומתאימים

ומספרים את סיפוריהם מבלי להתנצל כפי שפעם היה מצופה שיעשו.

לדברי שורק, "ילדים הגדלים לעולם שבו תשומת הלב ממוקדת בחטאיהם של מצביאים ומנהיגים... לומדים שהאדם המוסרי הוא האדם הנמנע, זה שאינו עושה ואינו טועה", וגם שעליהם "להימנע ככל האפשר מכוח, כסף ומשררה" ופשוט להיות קורבנות, כי זה קל יותר. אולם תנועות כמו #MeToo, טבעונות ואחרות הנותנות קול לאלו שנכפתה עליהם השתיקה, הופכות את הקשה לקל. הן מקדשות את המוסר וחותרות לפעולה, דורשות להדגיש את הטוב שבעולם ולהוציא מהצללים את הרע שבו, ולאחר מכן להוקיע אותו באמצעות הקבוצה. האין אלו מטרות מספקות? האם הדור המבוגר אינו שואף להשאיר עולם מתוקן וטוב יותר לילדיו, הדור שיירש אותו, בכל מחיר? האם לא היה רוצה שהדור הצעיר ימשיך מהמקום שבו הפסיק?

הדור הצעיר אינו מבקש להימנע, אלא לעשות ולהגשים, כפי שלימדו אותו המבוגרים.

בעבר הלא רחוק היו מעשים מגונים דבר שבשגרה, והשיח בנושא היה מושתק, כמו גם השיח המגדרי. הנשים הללו הן גיבורות מוסריות של הדור הצעיר, וכן, גם של המבוגר. הן ביצעו את חובתן המוסרית באופן אקטיבי. למעשה, במעשן הן היטיבו את הרגשתם של בני אדם שחווים פגיעה מוסרית. האפקט חזק עד כדי כך שתנועת #MeToo זכורה עד היום, בעידן שבו בכל יום קורה משהו חדש שמשכיח את יום האתמול. בזכות התנועה הזו נוצרה שפה וניתן קול לאלו שהתכנסו בלית ברירה אל תוך השתיקה, נשים וגברים כאחד.

כסף, אך הרצון להגשמה עצמית ועשיית טוב גובר לא פעם. הצעירים בודקים את הגבולות, ואם אפשר – פורצים אותם. בעצם, הצעירים פועלים ממש כמו שחונכו לעשות: אומנם לא בכלים שלימדו אותם (שאינם מתאימים כלל וכלל להתמודדות עם המציאות), אך מכוחה של אותה רוח ואותן אמות מידה מוסריות שלמדו להכיר. הם שוברים את המוסכמות ומנסים. הרי איך ידעו לאן הם מתאימים אם לא יטעמו את מה שיש למציאות להציע?

הגיבורים המוסריים של העת הזאת הם בני הדור הצעיר המתנגדים למרות חוקי העבר שאינם מתכתבים עם העולם החדש. לא כולם נועדו לגלות ארצות או להקים מדינות, ולא תמיד יש בזה צורך. אלו משימות שהיו שייכות לדורות הקודמים, והן בוצעו בהצלחה יחסית. הדורות הקודמים ביקשו לבנות עולם יציב, ולכן הניחו יסודות. הצעירים אמונים על ליטוש ותיקון העולם שעדיין נבנה, ובכך גם הם חיים חיים מלאים כבני אדם.

עצמם לעולם המשתנה, כדי לשמור על הגחלת המאחדת אותם. האחריות החברתית הכוללת קיימת – אף שצורתה השתנתה.

בימינו, המשמעות נמצאת בדברים הקטנים. הסיפור האישי יכול להצית את סיפורה של החברה. כל הסיפורים האישיים כולם יוצרים יחד את העוצמה החברתית שאנו מבקשים. סיפור אישי יכול להתבטא בכל מיני פעולות קטנות – החל מהפעלת מרכז יום ללימוד כלים דיגיטליים לקשישים, דרך רתימת תושבי עיר מתפתחת לצביעת קירות אפורים בפארק, ועד לנסיעה לקצה העולם כדי ללמד אנגלית קהילה מוחלשת ולקרר אותה לעולם הגדול.

הדור המבוגר חינך את הצעיר ממנו להגשים את עצמו בכל דרך, וגם להותיר חותם על הסביבה. זאת ועוד, הוא חינך את הדור הצעיר להתאים עצמו למסגרות נתונות מראש. הצעירים המבולבלים הבינו שכדי לרצות את הוריהם עליהם ללמוד מקצוע שבו ירוויחו

בתגובה ל"מלחמת הלוויינים" מאת עודד כרמלי

אליהו בן-אשר

הטבעיות והברכה שבמרוצי חלל צבאיים

לשחוק את היתרון האיכותי האמריקני בזמן מלחמה. יתרה מכך, גם מדינות קטנות יכולות עכשיו להצטייד בנשק כזה בקלות יחסית, ומכאן הצורך להגן על הנכסים האמריקניים בחלל.

2. ההובלה של ארצות הברית בכל הקשור לחלל נשחקת, והתקופה המתרגשת עלינו היא של הגמוניה סינית או תחרות צמודה בין ארצות הברית לסין – תחרות שבה ארה"ב

מאמרו המעניין של עודד כרמלי מן הגיליון האחרון עסק בהקמת "חיל החלל" האמריקני, ובנושאים המסתעפים מכך. כדי להקל על הקורא לעקוב, אתמצת את טענותיו לפי סדרן:

1. הסיבה המהותית שבגללה האמריקנים רוצים חיל חלל היא הפיכתו ההדרגתית של החלל לזירת לחימה בין המעצמות עקב התפשטותו של נשק אנטי לווייני, המאיים